

Zadnje čase prihaja vse bolj do izraza razprava o potrebi spremembi političnega sistema pri nas. Kriza upravljanja, ki je najresneje prizadela gospodarstvo, je z vso ostrino pokazala, da propadanje gospodarstva ni le rezultat zgrešenih ekonomskih ukrepov (npr. dogovorne ekonomije), ampak da je iskati njene vzroke tudi v neskladju s proklamiranim samoupravljanjem in dejanskim etatičnim načinom upravljanja. Gre torej za spoznanje, da se obstoječi model upravljanja ni potrdil v praksi. Prav to spoznanje pa je povzročilo široka iskanja poti iz krize, v katero smo zabredli. Ta iskanja pa so zelo različna in često med seboj izključujoča.

V svojih razmišljanjih se bom usmeril predvsem na politična dogajanja v Sloveniji. Tu je prisotna predvsem težnja po uveljavitvi političnega pluralizma in sestopi ZKS z oblasti, kot pogoju za odpravo partijskega monizma. V tem okviru je tudi najavljena prenova SZDL. Vendar kako?

Iz razprav v republiški konferenci SZDL in v njenih organih je zaslediti idejo o nestranskem pluralizmu. Socialistična zveza

OB 27. APRILU – DNEVU USTANOVITVE OF

Razmišljanja o prenovi SZDL

naj bi bila mesto, kjer bi prišel do izraza političen pluralizem in nato preko nje v skupščine družbenopolitičnih skupnosti. To naj bi dosegli z delegiranjem delegatov, predvsem v družbenopolitične zbornice. Za dosego tega bo potrebno spremeniti statut in sprejeti samostojen program SZDL.

Iz sprejetih dokumentov novo nastalih zvez pa je razvidno, da izražajo zahtevo po neposredni udeležbi na oblasti in po svojem lastnem političnem programu. Glede svoje vključitve v SZDL se že sedaj izjavljajo, da je to le prehodna vključitev z jasno izraženo zahtevo po lastni avtonomnosti v okviru SZDL, ki naj bi bila začasno le njihov tehnični servis. Končni cilj naj bi bila ustanovitev samostojnih strank.

Gre torej ponovno za dva povsem polarizirana videnja. V kolikor je pri prvem zaslediti hotenja po strpnem dialogu in sodelovanju, je pri drugih često zaslediti dokajšnjo dozo nestrpnosti, antikomunizma, pa tudi namere preusmeriti družbeni razvoj v restavracijo meščanske demokracije.

Pri razmišljanju o političnem pluralizmu moramo upoštevati vse družbene danosti. Mislim, da smo sedaj v dokaj sličnem položaju kot smo bili v prvih letih po vojni. Osvobodilna fronta je svoj program (znamenitih sedem točk) z osvoboditvijo dežele dosegla. Postavilo se je vprašanje o smiselnosti nadaljnjega obstoja OF. Takrat smo se zavestno opredelili za SZDL kot vseljudsko gibanje za gradnjo socializma. V svojem bistvu je bila SZDL od vsega začetka pluralistična, vendar bolj interesno kot politično. Politično je vedno priznavala primat zvezi komunistov in je zaradi tega tudi delovala bolj transmišijsko, včasih tudi sektaško. Vendar je kljub vsem napakam obdržala karakter vseljudskega gibanja, čeprav na nivojih od občinskega navzgor bolj forumsko. Kljub takim pomanjkljivostim pa je vseeno omogočila, predvsem v zadnjih letih, razmah demokratičnega pojmovanja, pa tudi ustvarjanje pogojev za pojav političnega pluralizma, ki smo mu sedaj priče. Brez take SZDL tudi ne bi bilo mogoč nastanek sedanjih zvez.

Smo torej v položaju, ko je prevladalo spoznanje o potrebnosti političnega pluralizma, ne znamo pa najti najprimernejše oblike in metode delovanja takega pluralizma. Vendar pa pri tem ni le vprašanje znanja ampak tudi poguma. Prepričan sem, da je najboljša rešitev tista, ki dobi največ podpore državljanov. To pa je možno le takrat, ko damo prav letem v odločanje, kakšno politično organiziranost si želijo. V iskanju novih poti so prišli dje od nas na Madžarskem in v Poljski. Tu so dopustili v ustavnih okvirih ustanavljanje novih političnih strank. Šele v trenutku, ko se pojavijo novi politični subjekti, lahko pride do potrebne medsebojne konkurence in borbe za politični vpliv na volice ter s tem tudi na soudeležbo v skupščinskem sistemu. To je kvaliteta, o kateri velja razmisliti in ki bi lahko izpeljala tudi naš skupščinski sistem iz slepe ulice.

Zamisel o nestranskem političnem pluralizmu izhaja predvsem iz slabih izkušenj strankarskega pluralizma, ki se jih še vedno spominjamo iz časov pred vojno, potrjuje pa jih tudi nezadovoljstvo iz držav, kjer imajo tak sistem. Vendar doslej še nikjer niso odkrili nadomestila zanj. Po mojem tudi dosedanje razprave v organizacijah SZDL o nestranskem pluralizmu, odražajo predvsem to bojazn, ne nudijo pa učinkovitega nadomestila. Kaj bi namreč dosegli s politično pluralistično SZDL? Po mojem bi nujno prišlo do preglasovanja, kjer manjšina nikoli ne bi mogla priti do participacije na oblasti in bi s tem bila vedno postavljena v opozicijo zunaj skupščinskega odločanja. Na ta način bi se napetosti le povečevale in silile manjšino v ilegalno dejavnost. To pa ne bi prispevalo k odpravljanju krize, ampak k njenemu poglobljanju.

Razumljivo je, da se ob tem postavlja vprašanje same SZDL. Ob pojavu samostojnih strank, ki deluje v okviru ustavnega družbenega sistema, je lahko SZDL le ena od strank ali pa koalicijska z natančno oblikovanimi skupnimi cilji, ki pa so časovno omejeni. Cilj bi lahko bila družbena reforma s konkretnimi nalogami kot so: — sprejetje nove, sodobne ustave z ustvaritvijo legalnih možnosti prehoda na politični pluralizem in uveljavitev pravne države; — izvedba gospodarske reforme na osnovi že sprejetih programov.

S tem bi SZDL Slovenije opravila svoje poslanstvo in odprla široke možnosti svobodnega, demokratičnega razvoja tako slovenskega naroda kot tudi širše jugoslovanske federacije. Prepričan sem, da bi taka usmeritev nalezla na ugoden sprejem tudi v drugih republikah, ki tvorijo našo skupno federacijo.

Ob pisanju teh vrstic nisem imel namena vsiljevati svojih pogledov komurkoli. To je le skromen prispevek k razmišljanju o možnostih čim hitrejšega izhoda iz krize, ki nas vsakodnevno najeda, razdva, pa tudi uničuje. Vztrajanje na sedanjem stanju pa je samomorilsko in ne prispevek k napredku.

IVO BERNARD

Letošnji nagrajenci »Srebrni znak ZSS«

Občinski svet Zveze sindikatov je tudi letos podelil najzaslužnejšim sindikalnim delavcem in najboljšim osnovnim organizacijam priznanja za doseganje dela. Na slovesnosti na Magistratu je Srebrni znak ZS Slovenije prejelo 29 posameznikov in štiri osnovne organizacije.

Med posamezniki so si to priznanje zaslužili: Franc Kolkaj, Jani Šavs, Matko Zdešar, Miran Vadlja, Mile Katič, Dobran Marinkov, Drganc Jože, Karmen Kerpan, Sergej Zupančič, Hilda Pirc, Jožica Strnad, Cveta Rebolj, Olga Izlakar, Maja Česarek, Viktorija Slana, Tanja Kovačič, Nevenka Gramc, Ana Slana, Tomaž Nučič, Elvira Ferfolja, Danica Smolinsky, Jožica Škrbec, Ivan Kern, Daniela-Ivana Jovič, Vasilij Plemelj, Janez Rebec, Dalibor Hladnik, Miha Kregar in Nada Šprajc.

Med osnovnimi organizacijami pa so se s svojim delom še zlasti izkazale: Konferenca OO ZS Zdravstveni Dom Ljubljana, konferenca Zveze sindikatov SOZD Slovenske Železarnice, konferenca OO ZS RSNZ SRS-Komisija za šport in rekreacijo in konferenca OO ZS Kartonažna tovarna Ljubljana.

B. J.

DOGOVORI

GLASILO SZDL LJUBLJANA CENTER

Leto XVI – 25. april 1989

Štev.: 4 BREZPLAČNO

Glas k strpnosti in razumu

Vsako praznovanje mora biti svečano, dostojanstveno in veselo. To še toliko bolj velja za praznovanje pomembnih datumov nekega naroda, za zgodovinsko pomembne obletnice in praznike.

Praznike, ki so pred nami smo dolga leta praznovali v evforičnem vzdušju rezultatov samoupravnega socialističnega sistema, ob številnih delovnih zmagah.

Tudi letošnje praznovanje 27. aprila dneva ustanovitve OF slovenskega naroda in 1. maja praznika dela mora biti svečano in dostojanstveno. A za veselje je le malo razlogov.

Leto, ki je za nami nas ne more navdajati z optimizmom in veseljem, lahko smo le globoko zaskrbljeni, kam vse to vodi, kakšna prihodnost čaka nas in naše potomce?

V času ko želimo v Evropo, ki ruši svoje meje, v času, ko bi morali svoja prizadevanja usmeriti v jutri, se v naši družbi ukvarjamo s perečimi problemi medsebojnih odnosov. Zaostrene mednarodne razprtije, neprestano medsebojno obtoževanje, branje in rožljanje z orožjem nas vse bolj oddaljujejo od nujnih za našo družbo življenjskih nalog gospodarske reforme, vse bolj nas oddaljuje od reforme družbe, ki bi morala postati pravna in demokratična domovina narodov in narodnosti, odprta za kulturne dialoge različnih pogledov in mnenj.

Težnja po trdi roki, težnja po centralističnem – unitarističnem kalupu, ki ne upošteva in priznava človekovih pravic, svobode in suverenosti, temveč želi doseči nasilno poenotenje pod krinko ene same resnice, za nas ni sprejemljiva.

Zato na ves glas zahtevamo, kot smo zapisali v izjavi »Protiv uvedbi izrednega stanja, za mir in sožitje na Kosovu«, priznanje politične, ekonomske in kulturne avtonomnosti in enakopravnosti vseh narodov in narodnosti ter

zagotavljanje in spoštovanje temeljnih človekovih, državljskih in nacionalnih pravic in svobod.

Nesoglasja in neenakost pogledov ni moč reševati z lažmi in podtikanji, z napadi in žalitvami ter posebnimi ali izrednimi stanji in ukrepi.

Neenakost v pogledih na gospodarstvo, za katerega smo se verbalno sicer vsi opredelili, da naj bo tržno, neenakost pri razumevanju demokracije, pravne države in vloge federacije ni moč reševati z očitki, pritiski in grožnjami.

Slovenski narod je trdno odločen za pot demokratičnega razreševanja, za pot strpnega in kulturnega dialoga različnih mnenj ob upoštevanju in priznanju razlik in specifičnosti posameznih okolij, s skupno težnjo po Jugoslaviji, kot skupnosti enakopravnih in suverenih narodov in narodnosti.

Tako zaostreni odnosi v naši družbi vse bolj ogrožajo delavce, delovne ljudi in občane, katerih družbenoekonomski položaj in s tem njihova materialna in socialna varnost je iz dneva v dan slabša. Namesto, da bi svojo energijo usmerili v gospodarstvo, v ekonomski, socialni in kulturni razvoj, jo trošimo na številnih sejah in konferencah za prekanja in prepričanja o imaginarnih ideoloških političnih in nacionalnih ciljih.

Zatorej dvignimo glas k razumu, k treznosti in stropnosti pri razreševanju nesoglasij; dvignimo glas za naš boljši in lepši jutri.

To je naša odgovornost, da naše v krvi izbojevalne skupne domovine Jugoslavije, to je naša odgovornost do njenih tvorcev in do mlade generacije.

Delavcem, delovnim ljudem in občanom občine Ljubljana Center čestitam 27. april dan ustanovitve OF slovenskega naroda in 1. maj praznik dela. BRANKO OMERZU

ŠESTA SEJA OBČINSKE KONFERENCE SZDL

Spremembe na vseh ravneh sprejeti čimprej

Občinska konferenca SZDL Ljubljana Center se je 28. marca sestala na šesti seji. Delegati so obravnavali aktualna družbena gibanja in vlogo SZDL v pogojih političnega pluralizma. V zvezi s tem je tekla beseda tudi o prenovi socialistične zveze. Uvodno besedo k tej problematiki je podal podpredsednik republiške konference SZDL Viktor Žakelj. Njegova izvajanja objavljamo v povzetku na 3. strani.

Delegati so se v nadaljevanju seje seznanili s predlogom žirije za podelitev srebrnega priznanja Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Sprejeli so tudi zaključni račun in finančni načrt občinske konference in glasila Dogovori za leto 1989.

Polno podporo delegatov je bila deležna pobuda za ukinitve medobčinskih svetov SZDL na ravni republike in hkrati s tem tudi po-

buda za ukinitve medobčinskega sveta SZDL ljubljanske regije. Delegati so sklenili, da občinska konferenca SZDL izstopi iz medobčinskega sveta ljubljanske regije, pri čemer pa se ne odrekajo sodelovanju, kadar bo to potrebno. Nasprotujejo le institucionalizirani obliki takega sodelovanja.

Gradivo republiške in mestne konference SZDL o prenovi so delegati sprejeli kot izziv in pobu-

do za začetek vsebinske razprave o prenovi SZDL. Veliko je še odprtih vprašanj o spremenjeni podobi političnih organizacij o prihodnjem statutu SZDL o njeni obliki in vsebini dela. Razprave o spremembah in dopolnitvah slovenske ustave, o drugačnem volilnem sistemu in prav tako o komunalnem in skupščinskem sistemu morajo potekati istočasno in usklajeno. Odločitev ne smemo odlašati na jesen in zimo, ker moramo imeti zaradi kadrovskih in organizacijskih priprav na volitve 1990 zadeve urejene še mnogo prej. V občinski konferenci SZDL naj bi zaokrožili prvi krog javne razprave o prenovi do konca junija.

Vsem, ki živijo in delajo v naši občini želimo,
da bi kar najbolj prijetno preživeli praznične dni

DPO in DPS občine Center